

De Leden van de Tweede Kamer  
Commissie Binnenlandse Zaken

Amersfoort, 14 april 2021

Kenmerk: DS 2021 04 14  
Betreft: Voorhang hernieuwbare energie  
bij ingrijpende renovatie

Geachte Kamerleden,

De regeling voor duurzame energieopwekking bij ingrijpende renovatie, die in uw Kamer is voorgehangen, is naar onze mening onvoldoende doordacht. De regeling staat voor donderdag 15 april op de agenda (agendapunt 65).

Naar onze mening vormt de regeling (in zijn huidige vorm) een risico voor de ruimtelijke kwaliteit, met name in beschermdde stads- en dorpsgezichten en andere karakteristieke gebieden en tot op zekere hoogte ook voor beschermdde monumenten. De regeling is een belemmering voor mensen die zonnepanelen liever (collectief) exploiteren dan op hun eigen dak leggen en is geen stimulans voor het investeren in isolatie en in innovatief ontwerp van hernieuwbare energie. Er is geen beleidsruimte om lokaal hogere of lagere eisen te stellen dan in deze generieke regeling gebeurt. De beleidsaanpassingen die gemeenten moeten doorvoeren maakt bovendien invoering per 1 juli onmogelijk.

In onze achterban en onder erfgoed specialisten is grote onrust ontstaan over dit voorstel.

Wij zouden het daarom op prijs stellen indien uw kamer de regeling inhoudelijk agendeert en haar dus niet voor kennisgeving aanneemt. Hieronder puntsgewijs onze bemerkingen.

Voor de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit staat het belang van hernieuwbare energieopwekking buiten kijf. Wij onderschrijven het doel om in 2050 te komen tot een volledig fossielvrije energieopwekking. We zijn ervan overtuigd dat het mogelijk is om hand in hand met de verduurzaming en de klimaatadaptatie de omgevingskwaliteit te verbeteren – sterker nog: we zijn ervan overtuigd dat er niets terecht komt van het

klimaatakkoord wanneer die koppeling aan een betere omgevingskwaliteit niet wordt gelegd.

Wanneer zorgvuldigheid gaat vóór snelheid en wanneer tegelijkertijd geïnvesteerd wordt in ontwerpkracht en innovatie zal de ergernis over lelijke zonnepanelen, lelijke windmolens en ontsierende warmtepompen snel vergeten zijn. Ook in de bestaande stad, en ook in de cultuurhistorisch waardevolle omgeving is verduurzaming nodig en goed mogelijk, zoals de talrijke voorbeelden aantonen.

De voorliggende regeling helpt daar niet bij. Zij verplicht tot het, op het eigen perceel, opwekken van een bepaalde hoeveelheid duurzame energie, wanneer er sprake is van (zeer) ingrijpende renovatie/restauratie. Omdat de verplichting rekent met een terugverdientijd van minder dan tien jaar, is ze een stimulans om **zo goedkoop mogelijke** maatregelen te treffen, en dat betekent meestal losse zonnepanelen geplaatst bovenop de dakbedekking. Maatregelen als zonne-dakpannen, warmtepompen in 'schoorstenen' of warmwater-collectoren onder de dakpannen zijn uit een oogpunt van ruimtelijke kwaliteit veel beter, maar hebben een langere terugverdientijd en kunnen dus niet worden gevraagd.

In de 'Trias Energetica' geldt de simpele vuistregel dat **energiebesparing** verstandiger is dan energieopwekking. Juist bij een ingrijpende renovatie is een investering in isolatie dus beter dan een investering in het opwekken van energie; de onderhavige regeling kent geen samenhang met isolatie maar spreekt alleen van een verplichte investering in opwekking. Die investering kan dus niet aan isolatie worden besteed.

Omdat de maatregelen opgelegd worden via het nationaal geldende Bouwbesluit (straks op te nemen in het Besluit Bouwwerken Leefomgeving onder de Omgevingswet), kan de regel niet met lokaal **maatwerk** verfiend worden. Lokaal energiebeleid, op te nemen in het toekomstige omgevingsplan, heeft dus geen invloed op de onderhavige regeling. Voor de Omgevingswet-specialisten: er is hier sprake van een 'bouwactiviteit' en niet van een 'omgevingsplanactiviteit voor het bouwen'. Door de 'knip' in de Omgevingswet is de 'bouwactiviteit' geen gemeentelijk onderwerp meer.

De regeling die nu gepresenteerd wordt bevat **geen (generieke) uitzondering voor monumenten of beschermde stadsgezichten**. Wel kan het Bouwbesluit (op grond van artikel 1.13) buiten toepassing blijven voor zover de bouwtechnische regels de monumentale waarden aantasten en ook kan een gemeente de vergunning voor de 'omgevingsplanactiviteit wijziging monument' weigeren wanneer de monumentale waarden in het geding zijn.

Een voorbeeld: in het kader van de versterking na aardbevingsschade in Groningen wordt een monumentale stadsvilla vernieuwd; vanwege de versterking moeten stalen portalen worden aangebracht de gevels opnieuw opgemetseld. Het belang van het monument verdraagt zich niet met zonnepanelen op het dak, maar met deze nieuwe regel worden die zonnepanelen wel verplicht. Dan moet de gemeente dus alleen vanwege die verplichte panelen de vergunning weigeren.

In de regeling is een uitzondering opgenomen, wanneer '**lokale omstandigheden of technische belemmeringen**' aan de energiemaatregelen in de weg staan. Die lokale omstandigheden zouden bijvoorbeeld de bescherming van karakteristieke ruimtelijke kwaliteiten kunnen betreffen. Wil een gemeente zich bij toepassing van deze uitzondering kunnen beroepen op zulke lokale omstandigheden, dan zal dat ergens in beleid moeten zijn vastgelegd: bijvoorbeeld in de welstandsnota. Op dit moment hebben gemeenten zich daar nog niet op kunnen voorbereiden: veel welstandsnota's bevatten geen specifiek beleid op dit punt. Aangezien de regeling al op 1 juli in gaat, is er ook onvoldoende tijd om het beleid alsnog aan te passen.

Ook is de regeling onvoldoende duidelijk. Er is sprake van ingrijpende renovatie wanneer een kwart van de gebouwschil wordt opgelegd: bijvoorbeeld wanneer het dak wordt vervangen. In de toelichting wordt gesuggereerd dat het dan gaat om een nieuw (geïsoleerd) dak. **Onduidelijk** is om het ook geldt wanneer, bij een monumentenrestauratie, het dak in oude vorm weer wordt teruggeplaatst, bijvoorbeeld na brand of na herstel van spanten: moeten er dan verplicht zonnepanelen op de monumentale kerk geplaatst worden?

Een laatste bezwaar betreft de eis dat de hernieuwbare energie op het perceel zelf opgewekt moet worden. Dat belemmert het alternatief voor de mensen die vanwege de ruimtelijke kwaliteit of om andere reden (constructie of schaduw) liever in coöperatief verband investeren in hernieuwbare energie – bijvoorbeeld door zonnepanelen te plaatsen op het dak van een bedrijfspand in de buurt. Deze **collectivisering**, die om tal van maatschappelijke redenen ondersteuning verdient, wordt door de onderhavige regeling belemmerd.

Voor een toelichting op deze brief kunt u ons bereiken op het mailadres [ftc@ruimtelijkekwaliteit.nl](mailto:ftc@ruimtelijkekwaliteit.nl) of op telefoonnummer 06 26558481.

Met vriendelijke groeten,



Flip ten Cate  
Federatie Ruimtelijke Kwaliteit

mede namens:

Federatie Instandhouding Monumenten (38 leden, monumentenorganisaties);

Erfgoedvereniging Bond Heemschut;

Landelijke Federatie het Behouden Huis (koepel van 35 Stadsherstelorganisaties)